

حکمرانی عاقلانه، تقویت زیرساخت‌ها و پایه‌گذاری اقدامات ماندگار

یادداشت

کمال لطفی

کارشناس سیاسی

مدتی است از برخی تریبون‌ها و لسان افراد سیاسی، مباحثاتی پیرامون ضرورت تغییر در نوع نگرش به حکمرانی طرح می‌گردد که البته این ایده در حد همان سخنرانی باقی مانده و مختصات مدل مطلوب اعلام نمی‌گردد.

اما در این میان و با مرور کارنامه آیت‌الله رئیسی در ۸ سال گذشته، می‌توان باراد این ادعاها، آویزان شدن به طرح چنین ایده‌هایی را همچون «اختراع دوباره چرخ» برای نیل به اهدافی دیگر تلقی کرد. همگان می‌دانند که مهم‌ترین مشکل کشور در طول دوره‌های مختلف، «نگاه انتخاباتی» در انجام اقدامات زودبازه برای تخدیر افکار عمومی یا قطور کردن سابقه اجرایی توسط مسئولین رده‌های مختلف اجرایی بوده است و این افراد و جریان‌ها بی‌اعتنایی به مسأله مهم کشور یعنی «زیرساخت‌ها»، هرچند ظاهراً مشکلاتی از مردم مانند پل و روگذر و بوستان و... را حل کرده‌اند اما به دلیل عدم شناخت عمیق و دقیق

و نگاه مدبرانه و تدابیر حکیمانه به طراحی و ریل‌گذاری و سیاست‌گذاری در موضوعات مختلف، با تغییر در راس دستگاه مربوطه، عملاً سیستم به صورت خودکار در بهترین حالت به وضعیت قبیل بازمی‌گردد.

با مرور اقدامات و فعالیت‌های آیت‌الله رئیسی در دوره تولیت آستان قدس رضوی و همچنین ریاست دستگاه قضا که بنا بر تأیید صریح رهبر انقلاب، ایشان توانستند در هر دو جایگاه «پایه‌گذاری کارهای ماندگار در آستان با کرامت رضوی» و «کارنامه افتخارآمیز در پایه‌گذاری اقدامات ماندگار در مدت مسئولیت قضایی» را به نام خود ثبت کنند، مشخص می‌گردد کلید رفع مشکلات کشور پرهیز از اقدامات هیجانی و زودبازده و تلاش برای پایه‌گذاری و ایجاد «تحول واقعی» است. تأکیدات صریح رهبر انقلاب بر ضرورت ادامه رویه تحسین برانگیز آیت‌الله رئیسی توسط جایگزینان وی در آستان قدس و دستگاه قضا نیز خود گویای میزان اهمیت و نقش «پایه‌گذاری اقدامات ماندگار» در رفع مشکلات کشور است. نگاه راهبردی آیت‌الله رئیسی در «پایه‌گذاری اقدامات ماندگار» در دو جایگاه یاد شده، باعث شد تا جانسپندان وی در آستان قدس و دستگاه قضا، با تأکید رهبر انقلاب استمرار این رویه را در پیش گرفته و ثمره آن را نیز با ارتقای جایگاه خود در افکار عمومی برداشت کنند.

امروز رئیس دستگاه قضا، با اهتمام جدی در پیگیری دستور رهبر انقلاب مبنی بر «ادامه رویکرد تحولی و اجرای سند تحول تهیه شده توسط آیت‌الله رئیسی» برخلاف ادوار سابق، تنها وظیفه خود را رسیدگی به پرونده‌ها در چهار دیواری دادگستری تعریف نمی‌کند و با حرکت در مسیر ریل‌گذاری شده در دوره پیش از خود، توان دستگاه قضا را در حل برخی از معضلات کشور مانند گمرک و بندرگاه‌ها و مشکلات قضایی واحدهای تولیدی و... به میدان آورده و تولیت آستان قدس نیز با استمرار سیره آیت‌الله رئیسی در «خدمت به ضعیفان و نیازمندان و بهره‌گیری از ظرفیت فرهنگی آستان قدس و ساماندهی بنگاه‌های اقتصادی» ظرفیت کم‌نظیر این آستان مقدس را به بست‌های حرم مطهر محدود نکرده است.

بنابراین راهکار حل مشکلات کشور «بازی با کلمات» و «ایدی‌پردازی خام» و «ایجاد جو استادیومی در فضای افکار عمومی» و «وحشت از انجام کارهای بزرگ حتی به قیمت از دست دادن مقبولیت یا محبوبیت» نیست بلکه تلاش و زحمت شانه‌روزی برای طراحی راهبردی در «پایه‌گذاری اقدامات ماندگار» است که منجر به تثبیت رویکرد تحول واقعی در سیستم اداری و اجرایی کشور و ممانعت از عقبگرد کشور در صورت ایجاد تغییر در رأس دستگاه می‌گردد.

رابطه ایران و ونزوئلا چه اهمیتی دارد؟

دیدگاه

حسین مهدی‌تبار

تحلیل‌گر امور بین‌الملل

ارتقای روابط ایران و ونزوئلا به همکاری‌های راهبردی، تداوم نگاه ویژه دو کشور به یکدیگر در سال‌های اخیر است. ایران و ونزوئلا که از بنیانگذاران اولیه اوپک در دهه شصت قرن بیستم میلادی محسوب می‌شوند، بعد انقلاب اسلامی نیز روابط خود را ادامه داده‌اند. با وجود فراز و نشیب بسیار، در دولت‌های نهم و دهم، نگرش جدیدی به امریکای لاتین و بویژه ونزوئلا ایجاد شد که روابط دو کشور را به سطح بالایی ارتقا داد. با وجود یک دوره تعلل در توسعه روابط با امریکای لاتین، نگاه دولت جدید ایران که تلاش می‌کند سیاست خارجی را بدون تمرکز بر دولت‌های اروپایی و نزدیک به ایالات متحده دنبال کند، رابطه با ونزوئلا را بیش از پیش برای ایران حائز اهمیت کرده است اما ایران از رابطه با ونزوئلا چه منافع کسب خواهد کرد؟

منافع ملی چیست و شامل چه مواردی می‌شود؟

منافع ملی بالاترین ارزش‌های مورد تعقیب یک ملت در سیاست خارجی است و به عقیده کارشناسان روابط بین‌الملل به چهار دسته منافع «امنیتی و دفاعی»، «اقتصادی و رفاهی»، «ایدئولوژیک» و «معطوف به نظم جهانی» تقسیم‌بندی می‌شود. رابطه ایران و ونزوئلا از معدود روابط خارجی در تاریخ ایران معاصر است که به شکلی متوازن، هر چهار نوع از منافع ملی را تأمین می‌کند. در ادامه تلاش می‌شود اهمیت رابطه با ونزوئلا برای هر کدام از انواع منافع ملی به طور خلاصه تشریح شود.

رابطه ایران و ونزوئلا از معدود روابط خارجی در تاریخ ایران معاصر است که به شکلی متوازن، هر چهار نوع از منافع ملی را تأمین می‌کنند. منافع اقتصادی ایران از رابطه با ونزوئلا چیست؟

جای تردید نیست که امریکای لاتین و بویژه ونزوئلا فرصت‌های اقتصادی زیادی برای ایران ایجاد کرده است. اقتصاد بحرانه‌زده و توسعه نیافته ونزوئلا از یک سو و مدیریت دولتی بر اقتصاد این کشور از سوی دیگر زمینه فعالیت‌های اقتصادی ایران را فراهم می‌کند. دلیل توسعه نیافتن قابل توجه روابط تجاری ایران و کشورهای اروپایی بعد از برجام، تسلط شرکت‌های خصوصی در اقتصاد این کشورها بود. ترس از تحریم‌های امریکا، شرکت‌های خصوصی این کشورها را با وجود نظر مخالف دولت‌های اروپایی، به خودداری از رابطه با ایران وادار می‌کرد؛ در حالی که، با وجود اقتصاد سوسیالیستی و سیطره شرکت‌های دولتی در ونزوئلا، رابطه تجاری حتی با وجود تحریم‌های ایالات متحده متوقف

نشده است.

بر اساس آنچه «میدل ایست آی» گزارش کرده، در سال‌های اخیر، همکاری ایران در بخش ساخت مسکن دولتی، ساخت کارخانه‌های مختلف مونتاژ خودرو و تراکتور و توسعه کارخانه سیمان در ونزوئلا، روابط اقتصادی دو کشور را گسترش داده است. خاصیت مهم روابط اقتصادی با ونزوئلا فعال شدن بخش‌هایی از اقتصاد ایران است که به دلیل وجود تحریم‌ها مشکلاتی در زمینه توسعه آن وجود دارد. از جمله صادرات نفتکش ایرانی که دو واحد آن با نام «فرامکس» برای ونزوئلا تولید شده است. افتتاح فروشگاه‌های ایرانی - مانند مگاسیس - با فروش محصولات ایرانی در کاراکاس گویای فرصت‌های پیش روی شرکت‌های ایرانی در ونزوئلاست. وابستگی کامل پالایشگاه‌های ونزوئلا به خدمات شرکت‌های چند ملیتی غربی موجب شده تا بعد از تحریم‌های امریکا علیه ونزوئلا، پالایشگاه‌های این کشور با مشکلات جدی مواجه شوند. این مسأله خدمات فنی و مهندسی در حوزه انرژی، با رفع مشکلات ونزوئلا آرزوی کند.

همچنین ساخت پالایشگاه‌های مشترک یا فراسرزمینی که با تهیه نفت ونزوئلا، محصولات پالایشگاهی برای ایران تولید کند، از جمله طرح‌هایی است که دنبال شده. نخستین پالایشگاه فراسرزمینی ایران با نام «ال پالیتو» در مهرماه ۱۴۰۱ در ونزوئلا ساخته شد. علاوه بر پالایشگاه فراسرزمینی، گزارش‌ها در سال گذشته از در اختیار گرفتن یک میلیون هکتار زمین کشاورزی ونزوئلا توسط ایران برای کشت فراسرزمینی خیر داده‌اند. خاصیت مهم روابط اقتصادی با ونزوئلا فعال شدن بخش‌هایی از اقتصاد ایران است که به دلیل وجود تحریم‌ها مشکلاتی در زمینه توسعه آن وجود دارد و وجود منابع غنی طلا، نفت و دیگر منابع معدنی در ونزوئلا، امکان تسویه غیر دلاری تجارت با این کشور برای ایران فراهم می‌کند که می‌تواند به دور زدن تحریم‌ها کمک کند. برای مثال، قرارداد صادرات معیانات گازی ایران به ونزوئلا به صورت سوآپ با نفت سنگین این کشور طراحی شده. این در حالی است که پیش از قرارداد صادرات معیانات گازی به ونزوئلا، ایران با مشکل مازاد این معیانات مواجه بود. با این حال، چنانچه گفته شد منافع ملی منحصر در آورده‌های اقتصادی نیست. رابطه راهبردی ایران و ونزوئلا فقط به منافع اقتصادی محدود نمی‌شود و باید به جنبه‌های دیگر آن توجه کرد.

رابطه با ونزوئلا چه تأثیری بر جایگاه ایران در جهان دارد؟

تحریم‌های امریکا، مسأله مهمی است که پیوند ایران و ونزوئلا را تقویت کرده است. شاید هنگامی که حاکمان ایالات متحده در قرن ۱۹، دکترین مونروئه را طراحی می‌کردند، تصور روزهایی که در آن ایران از نفوذ سیاسی قابل توجه در ونزوئلا برخوردار شود غیرممکن

بود. دکترین مونروئه طراحی شده بود تا از نفوذ قدرت‌های اروپایی در قاره امریکا جلوگیری کند. بحران موشکی کوبا که شوروی و ایالات متحده را در آستانه جنگ اتمی قرار داد، به دلیل تلاش امریکا برای جلوگیری از تسلط یک قدرت اروپایی در کوبا بود.

با این حال به نظر می‌رسد این دکترین در قرن ۲۱ توسط قدرت‌های آسیایی نقض شده است. مقام‌های ایالات متحده، بارها نسبت به تناقض توسعه روابط ایران با ونزوئلا با سیاست‌های واشنگتن در قاره امریکا هشدار داده‌اند. قانون مقابله با نفوذ ایران در نیمکره غربی که در سال ۲۰۱۲ تصویب شد ادامه دکترین مونروئه محسوب می‌شود. در همین راستا تهدید نظامی برای جلوگیری از ارسال نفتکش‌های ایرانی به ونزوئلا در راستای جلوگیری از زیرسؤال رفتن تسلط ایالات متحده بر قاره امریکا بود.

برای چند دهه، بیشتر رخداد‌های مهم سیاسی در ونزوئلا با سیاست‌های ایالات متحده همخوانی داشت. اعمال تحریم بر ونزوئلا نیز به دلیل تلاش برای بازگرداندن نفتکش‌های ایرانی به ونزوئلا در راستای جلوگیری از زیرسؤال رفتن تسلط ایالات متحده بر قاره امریکا بود.

تشریه امریکایی «فارین پالیسی»: ایران، راه تداوم حیات بدون امریکا را به ونزوئلا آموزش داده است. این مسأله با خواسته اساسی ایران یعنی تشکیل جبهه ضد یکجانبه‌گرایی، از جهان به رهبری امریکا باشند تطابق دارد. هرچه کشورهای غیر وابسته به ایالات متحده، توان بیشتری برای توسعه بدون جلب نظر ایالات متحده داشته باشند، رؤیای ایجاد نظم نوین جهانی به واقعیت نزدیک‌تر خواهد شد. ایستادن ونزوئلا در برهه‌های حساس تاریخی در کنار ایران، از جمله در اعزام کشتی‌های حامل بنزین بعد از تحریم بنزین ایران توسط امریکا و رأی منفی به قطعنامه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در مورد ایران، در همین راستا تعریف می‌شود. در توضیح اینکه ایجاد نظامی چند جانبه و چند قطبی، چه اهمیتی برای ایران دارد باید گفت، جهانی که در آن ایالات متحده فقط تصمیم‌گیر و قدرت اصلی نباشد، برای منافع اقتصادی و امنیتی ایران هم ضروری است؛ در واقع تقلا برای تغییر نظم، تلاش برای کسب جایگاه بهتر برای ایران است که در آن دسترسی به منافع امنیتی، اقتصادی و ایدئولوژیک ساده‌تر باشد. بیشتر توسعه نیافتگی ایران در دو دهه اخیر، تحت تأثیر شرایط بین‌المللی است که با رهبری بدون چالش ایالات متحده در جهان ایجاد شده است.

ونزوئلا چه کمکی به امنیت ملی ایران می‌کند؟

برگزاری مانور مشترک ایران، روسیه و چین در آب‌های ونزوئلا، نمایانگر یکی از جنبه‌های نفوذ ایران در ونزوئلا بود. توسعه و گسترش

جایگاه کشورها در جهان بوده و طبیعی است وقتی ایران، افزایش منافع خود را در تغییر سطح قدرت ایالات متحده شناسایی کرده، از گستره هنجارهای ضد امریکایی استقبال کند. در نتیجه، رابطه با ونزوئلا به دلیل اشتراک‌های هنجاری، تأمین‌کننده دو بُعد منافع مربوط به ارزش‌هاست و از سوی ایران دنبال می‌شود.

منابع:

دارد. کدام ارزش‌های مشترک در رابطه با ونزوئلا دنبال می‌شود؟
در اثر چند دهه سلطه و سودجویی ایالات متحده و پیش از آن اسپانیا در امریکای لاتین، گرایش‌های چپ‌گرایانه، ناسیونالیستی و ضد امپریالیستی در بیشتر کشورهای این منطقه نقش پررنگی دارد به طوری که حتی در زمان روی کار آمدن دولت‌های راست‌گرا، جامعه سیاسی در این کشورها از گرایش‌های ضد امریکایی استقبال می‌کند. در نتیجه این احساسات در امریکای لاتین و بویژه در ونزوئلا بعد از روی کار آمدن جازو، مسأله‌ای قابل اتکاست.
بنابراین در بُعد ارزشی، تطابق قابل توجهی میان هنجارهای مورد نظر ایران و ونزوئلا وجود دارد. از جمله این هنجارها می‌توان به هنجارهای «مبارزه با استعمار»، «توسعه روابط با جهان سوم»، «مقابله با سرمایه‌داری شرکت‌های غربی و توسعه درون‌زا»، «مخالفت با نظم بین‌المللی تک قطبی» و همچنین «تجربه تاریخی مشترک» اشاره کرد.
در مورد اهمیت پیگیری ارزش‌های مشترک در سیاست خارجی دو بُعد قابل توضیح است:
۱. بُعد اول داخلی بوده و تأمین‌کننده نیازهای ارزشی مردم یک کشور است. برای مثال برای ایرانی‌ها با وجود خاطره چند قرن استعمار خارجی، بیگانه‌گرایی یک هنجار محسوب می‌شود. جامعه ایرانی نسبت به نفوذ خارجی در کشور حساس بوده و به دنبال رابطه‌ای است که فاقد نفوذ خارجی باشد.
۲. بُعد دوم، مسأله‌ای بین‌المللی است. به طور خلاصه گسترش هنجارهای ضد امپریالیستی و ضد امریکایی به نفع تغییر

روابط ایران و ونزوئلا در بلندمدت به شروع مبادلات گسترده نظامی بین دو کشور هم منتهی خواهد شد.

گزارش‌های تأیید نشده‌ای از ارسال تسلیحات دفاعی ایرانی به ونزوئلا وجود دارد. یکی از مقام‌های دفاعی ایالات متحده در سال ۲۰۱۲ از کمک ایران به ونزوئلا برای ساخت پهپادهای جاسوسی گزارش کرده بود. سال گذشته «نیویورک تایمز» نیز از صادرات پهپادهای تهاجمی مهاجر ۶- ایران به ونزوئلا خبر داد که قابلیت حمل سلاح با برد ۲۰۰۰ کیلومتر را دارند.

با این حال، حتی اگر نفوذ سیاسی در ونزوئلا به صادرات تسلیحات ایرانی منجر نشود، وجود یک کشور متحد با ایران در نزدیکی ایالات متحده، به معنی انتقال تهدیدهای امنیتی به نزدیکی مرزهای امریکاست. این مسأله مشابه روی کار آمدن دولتی نزدیک به امریکا و در اتحاد نظامی با این کشور، در مرزهای ایران است که در محاسبات دولت امریکا در مواجهه امنیتی با ایران اثرگذار خواهد بود.

دلیل تلاش ایالات متحده برای کودتا علیه مادرورو، جلوگیری از همین مسأله، یعنی تبدیل ونزوئلا به یک تهدید امنیتی برای امریکا بود. بدیهی است، هر چه میزان نفوذ امنیتی ایران در نزدیکی مرزهای ایالات متحده و توان ایجاد تهدید امنیتی برای این کشور افزایش یابد، احتمال درگیری نظامی ایالات متحده با ایران کاهش خواهد یافت.

در بعد ارزشی، تطابق قابل توجهی میان هنجارهای مورد نظر ایران و ونزوئلا وجود

برگزاری مانور مشترک ایران، روسیه و چین در آب‌های ونزوئلا، نمایانگر یکی از جنبه‌های نفوذ ایران در ونزوئلا بود. توسعه و گسترش روابط ایران و ونزوئلا در بلندمدت به شروع مبادلات گسترده نظامی بین دو کشور هم منتهی خواهد شد.